

2005 Reisverslag van midden Spanje Extremadura, La Mancha en Gredos

Reisverslag KNNV reis 23 april – 6 mei 2005 naar la Mancha, Extremadura en Gredos.

Feitelijk begint de reis om 7.15. Het tijdstip waarop we als groep met elkaar hebben afgesproken op Schiphol. Dat betekent om 4.00 de wekker en de laatste spullen in de koffer.

Om 5.00 vertrek uit Markelo om op tijd op Schiphol te kunnen zijn. Als reisleader moet je toch wel ruim voor het afgesproken tijdstip aanwezig zijn, vind ik zelf. Alles verloopt vlotjes. Ik hoop dat iedereen een voorspoedige reis naar Schiphol heeft zodat we op een ontspannen manier kunnen vertrekken. Het is altijd even afwachten, maar de kennismakingsbijeenkomst had bij mij een heel positieve indruk achtergelaten. Leuke en enthousiaste mensen. Dat moest gewoon een leuke reis worden. Ik had er veel zin in en met mij de anderen, was mijn eerste indruk. Natuurlijk ging ik ook nog stinkend mijn best doen om het iedereen naar de zin te maken, maar daarbij ben je ook wel afhankelijk van de anderen. En een beetje spannend vond ik het toch ook wel. Zou alles goed gaan en welke problemen zou ik op te lossen krijgen?

De start kon niet beter.

Om precies 7.15 is de hele groep compleet. Geweldig!

Inchecken maar en door de douane.

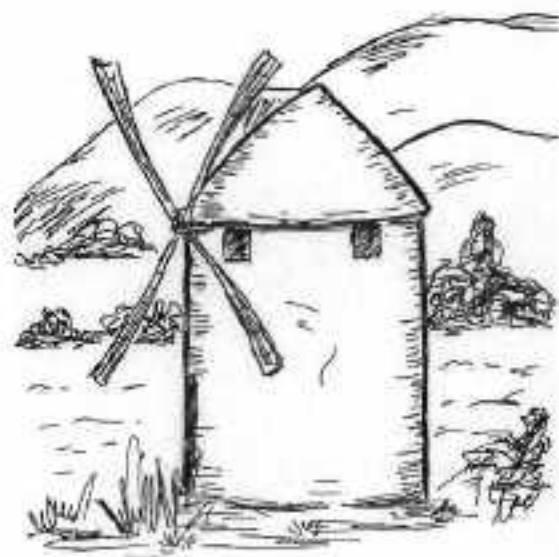
De telescoop van Nelly wordt aan een ernstig onderzoek onderworpen en we krijgen het advies om voortaan dit in de koffer te vervoeren en niet als handbagage. Het lijkt te veel op een wapen en je weet maar nooit. Nelly zou er mee kunnen gaan slaan. Zolang kende ik haar ook nog niet, maar daar zag ze toch echt niet naar uit. Maar ja, veiligheid boven alles en Nelly mocht door. Ook Wim wordt betast en nagezien en mag zijn schoenen uittrekken, maar ook hij mag, waarschijnlijk door zijn betrouwbare voorkomen, toch verder.

We zijn weer compleet en vervolgen onze weg richting vliegtuig.

De vlucht verloopt voorspoedig en door het heldere weer boven Nederland valt er van alles te zien. Er worden pogingen gedaan herkenningspunten te vinden vanuit de lucht. De grote rivieren en de Euromast zijn duidelijk te herkennen.

Vanaf België neemt de bewolking toe tot we Spanje bereiken. Vanuit de lucht zijn veel zandafgravingen en kale vlakten waar te nemen. We landen voorspoedig om iets na 12.00 te Madrid.

Bagage gevonden en op zoek naar onze reisleader ter plaatsen, Kees Woutersen. Hij staat ons in de aankomsthal op te wachten, kan niet missen. Bordje Aragon in de hand en verrekijker om de nek. Busjes vlot geregeld en voor je het weet rijdt je midden door Madrid richting la Mancha. Raar idee. Aan de rand van Madrid reden we langs een krottenwijk. Het ging te snel om er veel van op te vangen, maar het zag er erg armoedig uit. Niet geweten dat dit ook Spanje is. De bestemming voor vandaag is Puerto Lapice waar we zullen overnachten. Op weg daar heen doen we Consurgra aan.

La Mancha doorkruisen zonder stil te staan bij de belevenissen van Don Quijote kan natuurlijk niet. Daarbij blijkt het dit jaar 400 jaar geleden dat Miquel de Cervantes Saavedra de belevenissen van deze ridder schreef, waardoor er extra aandacht aan deze held van la Mancha besteed wordt. Dus dat doen we dan ook direct de eerste dag. In Consurga bezoeken we de befaamde witte molens en wat daar opvalt is dat het zo ontzettend droog is. Kees geeft aan dat normaliter de hellingen vol staan met allerlei bloeiende bloemen. Nu is hier weinig van te zien. Het blijkt afgelopen winter de droogste winter in 30 jaar geweest te zijn. Dat is spijtig voor de natuur en voor ons, nu wij zojuist zijn neergestreken met de verwachting naast veel vogels ook nog een bloemenpracht te kunnen waarnemen.

Maar het is niet anders en we richten ons dus op de vogels. En voor je het weet zijn we in een hevige discussie beland of daar nu wel of niet wat loopt en waar dan wel en wat het is enz, enz.

Het blijkt een rode partijtje te zijn. Kleine torenvalken worden gezien, bijeneters gehoord, we zijn echt begonnen.

Bij aankomst in het hotel worden de kamers verdeeld en afspraken gemaakt over evaluatie's, eten en overige. De kop is eraf. Agnes Maas.

Zondag 24 april

Dag 2

Vandaag ben ik aan de beurt om een verslag te maken.

Onze eerste excursiedag begon bij het meer La Laguna Manjavacas, een brak water met weinig zout minnende planten er omheen. We zagen er circa 2000 Flamingo 's, ook waren er broedende flamingo 's te zien. Onze gids Kees vertelde dat er een nieuwe broedplaats was, de derde in Spanje, en hij vertelde dat het waterpeil opvallend hoog was, dit had hij nog nooit zo gezien. We zagen ook *Roemeria hybrida*, in twee verschillende kleuren. Onderweg naar de tweede stop zagen we verschillende kapelletjes, die worden 'n paar keer per jaar nog gebruikt.

Aangekomen bij het meer Ruta De Don Quijote, zagen we o.a. gezien Krooneenden, Cetti 's zanger en velen Steltkluten. Het was omring met tamarisk en riet kraag, in dit laatste werd door Theo, de Baardmees gezien, en foto vastgelegd. Het was bewolkt met wat zon, maar er stond wel wat wind en dat deed koud aan. Bij het tweede meer stonde, vele *Adonis microcarpa*, en ook veel waterranonkels te bloeien evenals de *Tragopogon hybridus*. Om het gebied kon je genieten van een prachtig wolkendek. Bij het derde meer, genaamd Miguel Esteban, was de Kempphaan bijna in prachtkleur, zijn kop was al helemaal wit gekleurd. Er vlogen boven onze hoofden ca. 2000 gierzwaluwen, om insecten te vangen boven

het zoete water. Onderweg bestond het landschap uit enige olijfboomgaarden en het andere deel was massaal met stronken druiven aangeplant, alles nog zonder bladeren, in de roestbruine aarde. We hebben heel veel meer gezien maar ik kon niet alles verstaan, en bijhouden. Ik weet alleen dat we een fijne groep hebben en die hebben daar hopelijk begrip voor.

Mien Meulendijks.

Na een koude nacht, eerst een korte wandeling gemaakt. Een nachtegaal zong zijn hoogste lied op ca. 100 meter van ons hotel genaamd El Puerto, gelegen in het dorp Puerto Lapice. Na het ontbijt vertrokken wij op excursie met de twee busjes om 9 uur. Eerst werd er een poging gedaan om yoghurt te kopen, onder grote hilariteit werd het dorp doorkruist, helaas zonder het product. Op naar het kleinste nationale park van Spanje, genaamd Las Tablas de Daimiel. De eerste vogel die zich goed liet horen en zien in een topje van een struik was een Graszanger, en er bloeide een Centarie pullata. Een paartje Krooneenden lag op de oever te zonnebaden, en liet zich op enkele meters afstand van de loopbrug bewonderen. Later bleek dat er een van geringd was, dat was te zien door het duiken naar het voedsel, op de reling van deze brug lag ook een dode July kever, met wit en zwarte kleuren. Ook de Vogelmelk bloeide er op enkele plaatsen. Op het hoogste punt aangekomen had je een prachtig uitzicht over het hele natuurgebied, met aanliggende wijngaarden. Hier werd de lunch gebruikt, hier werd voor het eerst de Roodkopklauwier gezien, en de houtbij in zijn mooie kleuren vloog er voorbij. Later bij een hut werd gezien dat er een Europese schildpad op een boomstronk lag te zonnebaden, en dat ook de Grauwe gans met jongen en Fuut op de plassen aanwezig waren.

Ook de Ralreiger in zijn prachtig veren kleed ging op de rand van een van de vele bruggen zitten die het gebied doorkruisen. Toen gingen we inde richting van onze volgende verblijfplaats Alcoba de los Montes. We reden langs de heuvelrug Los Montes de Toledo, onderweg zag je de biotoop veranderen van druiven plantage's in graanvelden en wat veeteelt. In de flora zag je ook de verandering, met vele lavendel, cistus en steeneik. Bij aankomst in Hostal Sal pri, hebben we een korte wandeling gemaakt en de Blauwe ekster, Hop en Vink, gezien. Het diner liep wat de tijd betreft nogal uit de klauwen, het was om 22.45 uur pas afgelopen. En we moesten al om 5.30 uur uit de veren voor de volgende excursie. Bij het naar bed

gaan hoorde Nelly een mechanisch geluid, dat om de 5 seconde, werd herhaald. Maar toen het zich verplaatste bleek het toch een dier te zijn. Gelukkig hadden enkele personen dat ook waargenomen en het bleek de Dwergooruil te zijn.

Theo Meulendijks.

Dinsdag 26 april

Dag 4

En dan is het dinsdag 26 april geworden. Het werd een 'vroegertje' vanmorgen. Ontbijt om 6.30 u. en om 7.30 u. zouden we in de terreinwagens van de parkwachters zitten, die ons tot 12.00 u. door het Cabañeros Nationaal Park zouden rijden. Onze eigen busjes reden achter ons aan met de lunchpakketten tot aan de ingang, zodat we vandaar af de middag -excursie konden ondernemen. Het vertrek werd kwart voor acht en - zoals we al wisten - ook de zon kwam rond die tijd pas laag op over het nog dampende landschap. Een van de eerste beelden was een vierkante cementen ruimte, waarin een flinke kudde schapen dicht bijeen als 'verstilde beelden' stond. Heel mooi! Het ochtendlicht scheen door de gele bremstruiken en de paarse Kuiflavendel. De okergele en bruinrode spaanse aardkleuren kregen een extra warme gloed. Schitterende ochtendsfeer! De terreinwagen vol hoopvolle natuurliefhebbers slingerde zich door smalle landelijke wegen, langs mooie spaanse erven en buitenhuizen. Al gauw zagen we hier de alom tegenwoordige Ooievaars foeragerend en terugvliegend om hun jongen te verzorgen, 'klepperend' ontvangen door hun partners. De eindeloze landschappen met 'druivenknotten' liggen nu bijna achter ons. We mogen nu de Steeneiken met hun prachtige grillige vormen bekijken. Geleidelijk aan begint het landschap steeds meer op Afrika te lijken. Vele edelherten passeren onze weg en laten zich van dichtbij zien in het prachtige ochtendlicht. We stoppen bij een restant van een oude muur, die vroeger dienst deed om de dieren uit de tuinen van de 'grootgrondbezitters' te houden.

Sinds dit gebied natuurpark is geworden, wordt er ook niet meer gejaagd, zodat de dieren niet schuw zijn en een grote groep van redelijk dichtbij te bekijken is. Er zitten er ± 5.000. Het park is van goede paden en info -centrum voorzien en beslaat zo' n 39.000 ha. Op de hoge rotsen zaten twee Monniksgieren als statige beelden in de zon, terwijl in het veld de Kleine trap zich liet bekijken. De Nachtegalen gaven vanuit alle hoeken een uitgebreid concert ten beste en bij een volgende stop genoten we van een zee van mooie planten, waarbij ik vooral wil noemen Umbellicus rupestris tegen een oud stuk muur en tot grote verrassing vonden we ook een Pijpbloemsoort en wilde Pioenroos. We zaten dicht bij een watertje en ook de Wielewaal liet zich horen. Onze lunch gebruikten we op de picknick plaats bij het keurig ingerichte bezoekerscentrum, mooi gedocumenteerd met foto's, terraria met allerlei vondsten, een dia -presentatie en uiteraard een winkeltje. Heel sympathiek allemaal. Een bijbehorende tuin met ronde ommegang en planten, voorzien van naambordjes. Daar vonden we op de Kuiflavendel enkele exemplaren van de mooie Spaanse Pijpbloemvlinder. Even later in een behaaglijk groen stukje langs het water weer vele plantensoorten; Drosera rotundifolia, Pinguicula vulgaris, div. Ranonkeltjes etc. Dan rijden we naar de Z.O.- hoek van het park en naar de brug over de rio Bullaque waar de Vale -en de Kleine vale vleermuis gesignaleerd worden. Hier waaert het gezelschap uit elkaar, linksaf, rechtsaf, om twee uur te wandelen en te genieten. Prachtige bomen met grillige vormen. Ik kies eerst een dijkje op de grens van 'boerenland' met mooie bomen. Een bremstruik vol Houtbijen (Apis mellifera). De stenige akkers zijn ingezaaid met Maïs, maar alles is hier stoffig en droog. De hele winter en voorjaar heeft het bijna niet geregend. Ik daal af naar de rivierbedding. Het eerste stuk is ingericht voor recreatie; stenen banken tafels en barbecues. Enorme 'overvolle' afvalmanden! Wat verderop wordt het gelukkig weer echt natuurgebied en is het wateroppervlak bedekt met Ranunculus aquatilis. Terug naar het dijkje, waar Wim, Clara en Bert twee Appelvinken hebben gezien. Ik begeef me nog even naar de andere kant van de brug en vind daar Iris Siberica. De Nachtegalen weten van geen ophouden. Iedereen heeft genoten en gaat terug naar de bussen. Op naar ons hotel voor douche, dagbespreking, inventarisatie en diner.

Mouse.

Woensdag 27 april

Dag 5

Deze dag staat er een 210 km verplaatsing op het programma, zo meld Kees ons een dag van tevoren.

'Suggereert dit een saai en lang dagje?' is een gedachte die snel bij me naar boven borrelt.

Zoals altijd, keurig op tijd, staan we klaar. Maar voordat we naar Alcoba de Los Montes vertrekken eerst nog een wandeling in de omgeving van ons huidige hotel. Een grootgrondbezitter heeft een stevige controle op zijn gebied zodat we vooral van de openbare zandweg tussen zijn landerijen gebruik moeten maken. Geen enkele bezwaar. Ons eigenlijke doel is de blauwe Ekster te spotten. Welliswaar een schuwe

vogel maar bezoekt graag de picknicktafels om de laatste restjes daar weg te happen, vlucht snel, maar is van redelijke afstand goed te observeren. Door hun flinke aantal en hun behoefte om als familie bij elkaar te blijven, kan ieder van ons ze goed in de kijker krijgen.

Voor de plantenliefhebbers is het opnieuw moeilijk om zich los te rukken van het gevarieerde aanbod aan plantjes zoals de groepjes *orgus laxiflora*. Uiteindelijk gaan we op weg naar Merida.

Bij Puebla de Don Rodrigo gaan we de N430 op, dan via een binnenweg bij ST Catalina komen we weer, nu op een vernieuwd gedeelte, uit op de N430 die ons tot in Merida brengt.

Redelijk snel veranderde het landschap. De heuvels worden hoger en de dalen dieper. Een stevige aanplant van spar verbaast ons. 'Voor de houtproductie', verklaart Kees.

Op een gegeven moment komt er een telefoontje vanuit de eerste auto met de melding dat we Extremadura zijn binnen gereden, maar het landschap trekt zich hier nog niet echt veel van aan, een half uurtje later wordt dit anders.

Mocht de bodem in de omgeving van het plaatsje Abcoba nog bestaan uit losse horizontaal liggende sedimenten zoals in geheel Oud en Nieuw Castilië, hier wordt het reliëf sterker en steeds vaker zien we hard gesteente uit deze zachte bodem te voorschijn komen. Al enige dagen is er hier en daar b.v. leisteen gezien, een metamorf gesteente. Naarmate we meer westelijk rijden zien we de leisteen vaker door de sedimentaire laag heen steken, wat wijst op een veel grotere oppervlakte aan leisteen dieper in de bodem.

Leisteen, zo heb ik gelezen, is het laagste niveau van het metamorfe gesteente en is hier het gevolg van een grootschalig gebergtevormend proces in het westelijk deel van het Iberisch Schiereiland. Een uitloper hiervan reikt tot nabij Madrid en komt in die omgeving nog maar sporadisch aan de oppervlakte.

Plaatselijk gaat in het gebied van Extremadura de leisteen over in granieten. De afwisseling van het landschap wordt versterkt doordat veel granieten worden opgekleurd door oranje en lichtgroene licenten.

We steken een stuwmeer over en klimmen hoger. De sparren zijn nu verdwenen. Meer en meer verschuift de indruk van de roodachtige bodem van La Mancha naar een rijke schakering van grijs.

Het grijs van de roggevelden, olijfgaarden boomhei en Eucalyptus aanplant.

Het grijsgroen van de kuiflavendel, *Allium rosseum*, *Helichrysum*, dit is een strobloem en *Gesta* een grijze brem. Ook hier bepaalt de bodem welke planten hier kunnen gedijen.

Er is nu werkelijk iets aan het veranderen in het landschap ook al is de Citus nog rijk vertegenwoordigt.

Tot ieders verrassing wordt het steeds duidelijker dat we in een gebied belanden wat, kilometers groot, de rijstteelt heeft ontwikkeld. De vragen branden los: "Is dit wel rijst?"

"Zijn het geen zoutpannen?" "Er is toch een water tekort in Spanje dan kan er toch geen rijstcultuur ontstaan?"

De eucalyptus aanplant als herbebossing project is mislukt door gebrek aan water, weten we.

De EU gelden maakt het rooien en herbeplanten met de steeneik mogelijk, en nu dit ! Kees helpt ons door de antwoorden heen.

Ondanks een ernstig gebrek aan water kost water in Spanje geen geld. Met de aanleg van het stuwmeer, wat we net zijn gepasseerd, is er in deze regio voorlopig water genoeg om de rijstvelden te onderhouden. Dit alles ook tot meerdere welvaart van bepaalde vogelsoorten.

Hier en daar zien we een vogel in de lucht zoals de Zwarte wouw, Slangenarend, Ooievaar en de steltkluut.

Dan is daar de koffiestop en de 17 Euro voor 16 consumpties begint langzamerhand te wennen.

Merida nog 106 km ver weg.

In ons vakantiegebied legt men nieuwe wegen aan. Onvermijdelijk herhaalt zich de vraag in me "waarom toch " Over grote afstanden zijn er geen andere auto's dan twee blauwe busjes volgepakt met Hollanders te bekennen.

Ook hier weer de aanleg van een snelweg verwoestend door het landschap.

Heuvels worden doorkliefd, dalen overbrugd. Verwoestend?

Plotseling rijden we door een leeg geschraapte heuvel zodat we zijn binnenste kunnen zien. Een schitterende plooiing wordt ons geshowd.

Ver voor deze tijd, zijn de sedimenten als lagen neer gelegd en door opheffing, warmte en druk van dit gedeelte van de aardkorst is het gelaagde gesteente in een kleurrijke boog komen te staan.

Het doorsnijden van dit eeuwenoude landschap geeft zo zijn geheimen bloot, wat anders bedekt was gebleven.

Merida, een stad ontworpen voor de Romeinse Veteranen. Dus niet de verdedigingswerken maar de luxe, het vertier stonden centraal in het ontwerp. Onze eerste stop nog in het buitengebied van de stad waar nog een gedeelte van het Aquaduct overeind stond.

Imposant, hoog en sterk, verbrokken maar ook vol gaten. Verlaten en verwilderd. Nu bewoond door de Muurhagedis, de Kuifleeuwerik, Zwarte roodstaart, Spaanse mus, Vale Gierzwaluw, en onbetwist als hoofdbewoner de Ooievaar.

Honderden Ooievaarsnesten zijn we deze vakantie al gepasseerd en ook hier troont een nest op een muurgedeelte midden tussen de menselijke bewoning.

De Romeinse bouwgewoonte om het midden gedeelte tussen twee muren op te vullen met puin en een soort cement, was hier goed te zien.

Aangekomen bij ons hotel kwam de kamerindeling op gang en kregen we de vrije teugel om het oude stadsdeel in te gaan.

Lopen over de oude brug, zonder autoverkeer, deed weldadig aan.

De groep splits zich steeds verder op, de een neemt een museum, de ander een terrasje, kaarten/postzegels is voor enkelen onder ons een doel op zich. De ouderen onder ons (wie niet?) werden in dit museum met een reductie op het toch al goedkope kaartje ontvangen. Is onze pensioengerechtigde leeftijd al aan de buitenkant af te lezen?

In ijlt tempo terug naar ons hotel onderaan het beginpunt van de oude brug., trouw aan de gemaakte afspraak staan we, precies op tijd paraat voor de volgende actie in groepsverband.

Kijken wat er aan natuurbeleving te halen is op, om en onder deze brug.

Als eerste valt de kolonie koereigers op met daartussen... jawel, hier en daar een kwak, Kleine Zilverreiger, Roodstuit Zwaluw, Oever, Huis, en Boerenzwaluw. En voor sommige getalenteerde gelukszoekers onder ons kwam het woudaapje duidelijk in beeld. Ook vlinders worden geteld. Deze dag de Oranje tip, kleine Vuurvlinder, Bruin Blauwtje, bont Zandoogje, Oranje luzernevlinder en Hooibeestje.

Nog niet voldaan nemen we, na de maaltijd opnieuw een kijkje vanaf deze oude brug.

Natuurgebeuren bij nacht. Met de detector kunnen we vele soorten vleermuizen ontdekken.

De code ontcijferen viel in zo'n hoeveelheid aan geluiden een beetje tegen. De kleine vale vleermuis was met zekerheid vast te stellen evenals de bruine rat die zich met enig geduld bij zijn uitwijkpunt, een gat in de brug, liet fotograferen. Ook waren op dit tijdstip nog diverse soorten zwaluwen actief.

Nelly

We ontbijten temidden van plaatselijke torrero's en beruchte stieren, die ons vanaf de wanden aanstaren. Hun heldhaftige machoblikken proberen ons te imponeren, maar hun cultuur is ons vreemd. Liever laten wij ons in met een glas hete koffie en een geroosterd broodje.

De busjes worden volgestouwd en we zetten, de weg zoekend door Merida, koers naar Caceres.

Onderweg wordt er gestopt bij het mooie plaatsje Montanchez om omhoog te klimmen naar het Castillo. Vandaar uit heb je een grandioos mooi uitzicht over Extremadura. Dichtbij liggen boerderijtjes met veldjes haver en olijfgaarden, op terrassen aangelegd.

In het dorp bij de grote kerk horen we een merkwaardige roep van een vogel die in een gat in de muur een nest heeft; een blauwe rotslijster. De weg naar boven naar het kasteel is interessant vanwege de vele planten die in de muren groeien.

Boven, op het plein staat een mooi kapeltje. Een Spaans oud dametje wijst ons op een klein bijzonder gebrandschilderd raam van de heilige Marcus. Alhoewel we haar niet verstaan knikken we instemmend nieuwsgierig en volgen haar naar binnen om de sfeer van heiligheid te ondergaan. Binnen achter het altaar pronkt een echte Spaanse Madonna met veel goud bekleed en een porceleinen poppengezichtje. Een mengeling van sacraal en voor onze begrippen wat kitscherig profaan. Op het pleintje uitbundig paarsbloeiende judasbomen.

Op de ruïnes van de eens zo krachtige muren van het kasteel maken twee hoppen elkaar het hof. Als een volmaakte ridder buigt de hopman sierlijk het hoofd op het ritme van zijn hop-hop. Een vermakelijk gezicht.

Het is hierboven met het prachtige uitzicht en de weldadige stilte heerlijk om te verwijlen.

We genieten van tapuiten, de blauwe rotslijster, zwaluwen en kleine torenvalken. Maar de tocht gaat verder en we dalen af naar het stadje om op de Plaza de España koffie of een sapje te drinken. Bij vertrek wordt de plaatselijke VVV geplunderd. Onze tweede stop is op een grote lege picknickplaats bij een riviertje. Plakkaten witte waterranonkel kleuren hier en daar de rivier helemaal wit. Het is ontzettend heet, maar we wagen ons uit de schaduw voor een wandelingetje. Kleine zilverreigers, bijeneters en broedende rotszwaluwen bij de brug. Dan is het grote moment aangebroken om op zoek te gaan naar de grote trap. Het landschap is prachtig met Steeneiken in de dehesas. Alles is kurk en kurkdroog. Het heeft al maanden nauwelijks geregend. Behalve de brem en de kuiflavendel staan veel planten er miezerig bij.

Grote trappen zijn steppe-vogels en op een hoekje waar wegen zich kruisen en uitzicht bieden op eindeloze velden, zien we waarachtig twee trappen en een scharrelaar! Het is in de buurt van het stadje Santa Martha. Door de droogte is het gras kort gebleven en hebben de trappen minder kans zich te verstoppen. We zien ze zitten bij twee grote stenen. Ondanks de droogte vinden we zelfs bloeiende irisjes en plakkaten roze spurrie.

Verder voert de tocht ons door de gloeiend hete steppen. Een paar mensen wagen zich in de hitte om een eindje te lopen om bloemen en insecten te bekijken. 40 graden meet de temperatuur hier. Ze missen vier grote trappen en het boeiend schouwspel van twee wouwen die al vliegend kibbelen om een prooi, terwijl een monniksgier dwars door het geruzie heen vliegt.

Het is inmiddels vijf uur geworden en tijd om naar onze appartementen in Torregon al Rubbio te rijden.

Vol bewondering wordt ons onderkomen bekeken. Er is een huiskamer en een keuken, maar we eten met de hele groep in het wel zeer internationale restaurant. Uiteraard niet voordat wij het dagelijks ritueel volbrengen van het checken van de waarnemingen en een kleine plantentles. Het mysterie van de glanskop blijft ondanks de voortreffelijke Spaanse wijn nog onopgelost.

Margriet

Vrijdag 29 april

Dag 7

Voor deze dag stond een bezoek aan het "Parque Natural de Montfragüe" op het programma. We vertrokken vanuit ons hotel "El Carvajal" in Torrejón el Rubio, zoals ondertussen gebruikelijk, om 9 uur na een royaal ontbijt. in stralend weer. Over een fraaie weg die slingerend door het golvende landschap liep, omzoomd door volop bloeiende cistusrozen en verspreid staande bruin bloeiende steeneiken, reden we naar de "gierenrots" bij "Mirador del Salto" aan de Rio Tajo (bij ons bekend als de rivier de Taag).

In de lucht cirkelden meerdere vale gieren. Van vrij dichtbij, aan "onze" kant van de rivier, konden we een vale gier met zijn/haar jong op het nest goed bekijken. Aan de overkant van het water zagen we in een donkere spelonk een zwarte ooievaar op het nest, en in de rivier zelf lieten spelende, buitelende otters zich goed

zien. De meningen in de groep waren verdeeld over de vraag of ze aan het paren waren of niet.

We wandelden verder langs de rivier naar een wat hoger liggend verlaten huis dat vroeger door wegwerkers werd bewoond. Daar bij "Fuente del Francés" genoten we, al vogelend, van het fraaie uitzicht.

Een eind verderop, bij "Mirador della Tajadella" wist Kees ons het nest van een aasgier te wijzen.

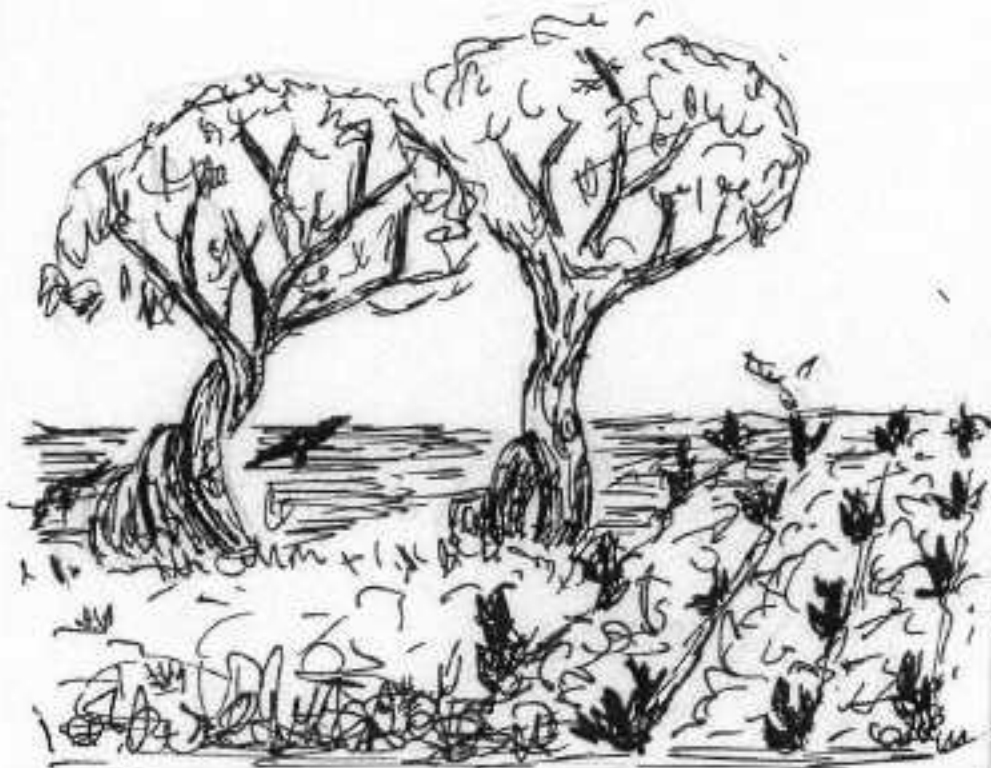
Lopend naar onze lunchplek, een terras van het "dorpscafé" in Villareal de San Carlos, heeft een van ons per ongeluk een hoefijzerslangetje doodgetrapt. Dat werd meegenomen om aan de anderen te laten zien. Het werd bovendien met loupe getoond aan een lawaaierige groep schoolkinderen, die daar ook hun lunch nuttigden.

In het plaatsje bezochten we ook het goed ingerichte informatiecentrum van het park. Jammer dat alle informatieborden alleen van Spaanse teksten waren voorzien.

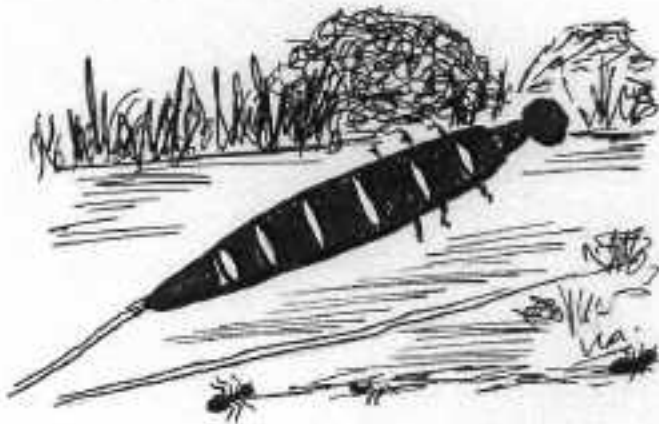
Als laatste stop in het park Montfragüe bezochten we, aan de zijrivier Rio Tietar, bij Portilla del Tietar, een fraai uitzicht op het nest van een oehoe in een donker gat in de rots, en in het topje van een boom, het nest van een keizerarend. Dat plekje was kennelijk alom bekend bij vogelaars, want er waren verschillende talen te horen, zelfs Nederlands.

Tegen 6 uur waren we terug in ons hotel in Torrejón el Rubio, zeer tevreden over een welbestede dag.

Ties Weenink.

Nauwelijks reden we Torrejon el Rubio uit of we kwamen een man op een ezeltje tegen, dit was wel bijzonder want ezeltjes zijn er nauwelijks meer behalve nog in Extremadura. Onderweg zagen we dat er op sommige plekken steeneiken zijn gesnoeid en de takken ter plekken werden verbrand. Vervolgens zagen we roodbruine koeien met kalveren grazend tussen de eiken. Op 9.45 uur arriveerden we bij ons eerste excursie doel, bij een gebied waar veel parasoldenners stonden waarop talloze ooievaars nesten hadden, pijnboom pillen zijn afkomstig van deze pitten. We speurden de omgeving af op zoek naar de grijze wouw. Deze zagen we echter niet wel heel veel tongorchissen, cystus rozen, hokjespeulen en schijfctacteeën. Om 10.30 uur vertrokken we weer richting Manroyons, volgende excursie doel. Na aankomst om 11.00 uur verdeelden we ons in 2 groepjes, de echte vogelaars en degene die een stukje wilde wandelen langs verschillende plasjes en

genieten van de zang van de Kalendarleeuwerik. Zelfs de ijsvogel werd waargenomen en aan het eind van de plas een ooievaarsnest met onderin het nest Spaanse mussen, hier was ook het keerpunt en liepen we langzaam terug. Mouse kwam ons echter tegemoet met het heugelijke nieuws dat 4 grote trappen waren ontdekt door Bert. Door de telescoop waren ze goed zichtbaar. Om 12.50 uur vertrokken we weer richting Hanojal om daar koffie te

drinken en te genieten van een puttertje die dichtbij de ingang van het restaurant een nestje had. Om 14.00 uur vertrokken we weer voor onze volgende bestemming een rivierbedding waar bremraap bij een distel groeide een van de weinige die we zagen. Kees wist heel handig een dambordje te vangen en deze volop te laten bewonderen. Om ca. 14.45 uur vertrokken we weer richting Caceras. Hier aangekomen in Careras werd de groep gesplitst. Een groepje koos voor de stad om te bezichtigen, de anderen gingen terug naar een rivierdelta om daar te vogelen. Het stadje heeft o.a. een prachtige kathedraal Santa Maria daterend uit de 15de eeuw en vele mooi steegjes en doorkijkjes. Om 17.00 uur werden we weer opgehaald. Om op 18.00 uur weer terug te zijn Torrejon.

Simon

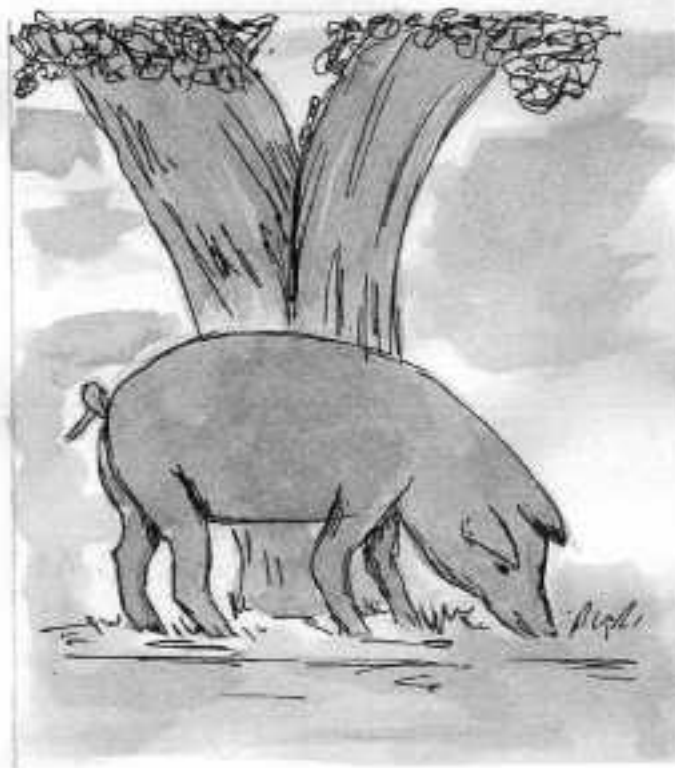
Dag 9: Omgeving Trujillo en Montanez. Hoewel het de dag van de arbeid is, laat het ontbijt nogal lang op zich wachten. De opgediende gebakken eieren maken echter weer veel goed. Goed geluimd gaan we daarna op weg naar de steppen rond Trujillo. Het wordt opnieuw een zonnige dag. We rijden door een golvend landschap met links en rechts de dehesas met steeneiken, een enkele keer afgewisseld door olijfboomplantages. In de berm langs de weg bloeit Cistus en Kuiflavendel. We passeren een veld met steeneiken, waar "zwarte" varkens rondscharrelen, waarvan wordt gezegd dat zij zo smakelijke ham leveren.

Kort voor Trujillo wordt het landschap kleinschaliger, kaler en rommeliger. Net voorbij het plaatsnaambord van de stad zit links van ons een steenuil op een draad. We rijden dwars door een nog maar net ontwaakt Trujillo een open heuvelachtig landschap in. Witte vinca's liggen te blakeren in het felle zonlicht. Het landschap oogt

dor en droog.

Het open landschap gaat over in velden, begroeid met steeneiken. We vervolgen onze tocht richting Santa Marta en stoppen bij een bordje met het opschrift Sociedad de Cazadores Trujillo. Hier horen we boomleeuweriken. De tocht gaat verder langs velden met bremstruiken (Lygos). Op onze 2^e stopplaats, een groot open steppegebied, zien we o.a. een kleine trap, enkele grote trappen en een klapekster.

Schuin naar rechts aan de horizon torent het kasteel van Trujillo boven het open landschap uit. We lopen een eind een zandpad op en horen de roep van de kleine trap. Een grote trap vliegt net boven de horizon van ons weg. Over het pad loopt een enkele oliekever. Zijn loopspoor is

gemakkelijk te herkennen. Op onze 3^e stopplaats zien en horen we in een steeneikenveld de koekoek en de kuifkoekoek. Hier wordt ook *Dipcadi serotinum* gevonden, een plantje van de leliëfamilie.

Over een smalle weg rijden we via Trujillo naar Restaurante Venta Magtca. We passeren een klein stroompje en een stuwmeer met een aantal zonnende schildpadjes. In een weiland lopen koeien in gezelschap van wel 20 koereigers. Nadat we onze dorst op het terras van het restaurant hebben geleest, maken we nog een ommetje over een oude brug en langs de oevers van het bijbehorende riviertje. Hier staan o.a. Mariadistels, waarop we vele boktorren van het geslacht *Monochamus galloprovincialis* ontdekken.

Dan gaan we terug naar Trujillo. We worden buiten het oude stadscentrum afgezet en lopen stadinwaarts. Het is erg druk in het oude centrum. Er staan veel kramen en tenten en er is veel publiek op het oude stadsplein. We vermoeden dat er een

kaasmarkt met aanverwante artikelen wordt gehouden. Het zicht op de omringende oude historische gebouwen wordt ons helaas hierdoor wel enigszins ontnomen. Pizarro, de veroveraar van grote delen van Zuid-Amerika, kijkt, hoog te paard, stoïcijns over de hoofden van de mensen heen. In groepjes klimmen we via nauwe steegjes en vele trappen naar het oude kasteel en kijken vandaar neer op de oude satad, nieuwere woonwijken en de wijde omgeving. Op de kasteelmuur wordt *Antirrhinum hispanicum* aangetroffen, een lid van de helmkruidfamilie. Enkelen onder ons brengen nog een bezoek aan de oude kerk. Met enige vertraging keren we dan huiswaarts. Op de terugweg naar Torrejon el Rubio wordt vanuit de rijdende busjes nog een grauwe kiekendief gesignaleerd. Al met al was het opnieuw een geslaagde dag. 's Avonds eten we als afsluiting van de dag een typisch Spaans gerecht: gazpacho, een dikke koude soep.

Bert Hilberink

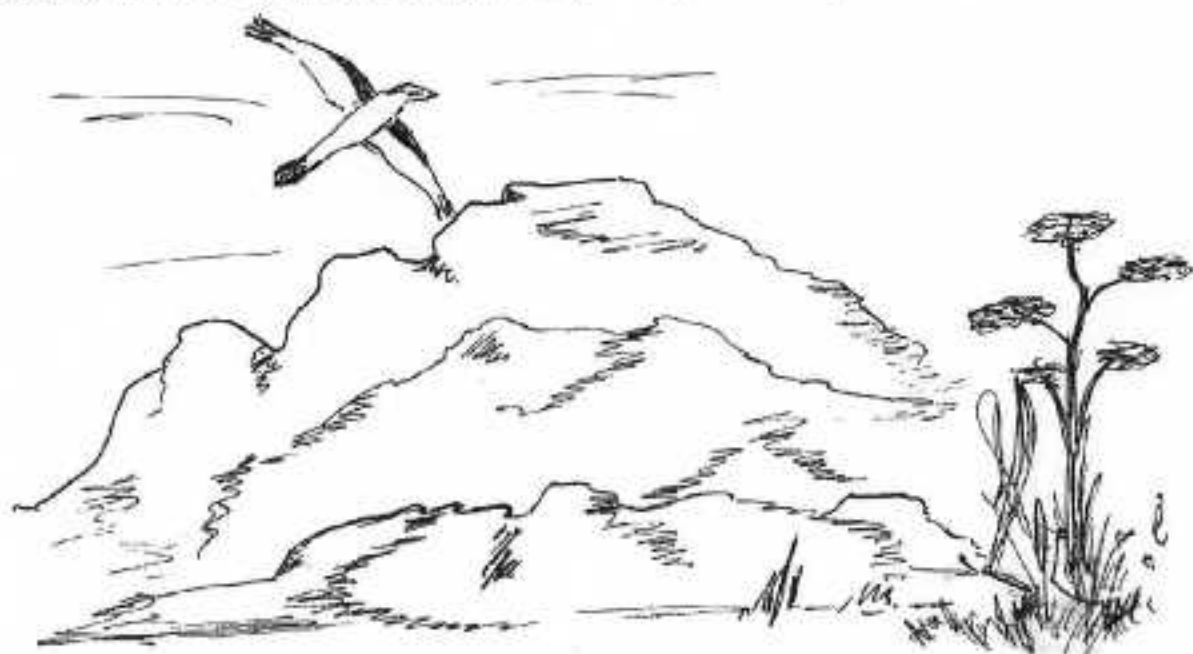
Maandag 2 mei

Dag 10

Na een lawaaierige nacht, veel muziek en geroep in de straat naar aanleiding van een door Spanje gewonnen voetbalwedstrijd, begon dag 10.

Eerst een voor Spanje ongebruikelijk uitgebreid ontbijt, daarna op weg naar de Rio Almonte, die ligt ten Noorden van Caceres.

Bij de brug over de rivier waar de roodstuitzwaluw en de Spaanse mus wonen begint het hoogtepunt van de excursiedag. We krijgen de gelegenheid om 4 uur lang door het rivierdal te struinen en waarnemingen te doen. Het landschap is uitzonderlijk mooi en de stilte wordt alleen gebroken door aangename geluiden zoals het ruisen van de wind, het zingen van de nachtegalen en cettis zangers, het klingelen van schapenbellen, over rotsen kabbelend water waarin de kikkers met grote sprongen plonzen en het roepen dan de hop, de bijeneter, de kleine plevier en de koekoek.

Er waren enige hobbels te nemen. Klimmen over moeilijke rotspartijen en langs een door prikkeldraad afgezette versperring om verder te kunnen langs de rivier.

Op de terugtocht weet Wim als laatste het gebied te verlaten vlak voordat enkele werklieden met een enorme rol prikkeldraad het gebied afsluiten voor indringers.

De rest van de dag bestaat uit kleinere wandelingen en ritjes met de 2 bussen in de omgeving, waarbij de waarneming van de Provençaalse grasmus nieuw is. Ook zag Kees jonge roodborsttapuiten, wat vroeg is voor het jaar.

Opmerkelijk waren verder de waarnemingen van een grote zwarte krekkel en putters broedend op het terras van het caféje waar we onze koffie dronken. Volgens ons had niemand het daar in de gaten zodat ze niet gestoord werden.

Clara

Dinsdag 3 mei

Dag 11

Op dag 11 vertrekken we uit Torrejon. Allereerst bezoeken we op afstand de telegraafpaal waarop de keizerarend is te zien in een groot nest. Telegraafpalen zijn blijkbaar populair bij grote vogels. Veel palen onderweg hebben één of meer nesten van ooievaars. We keren nog even terug naar Torrejon en bezoeken daar een natuurhistorisch museum.

De reisleiding heeft kennelijk besloten dat we lichaamsbeweging nodig hebben. De busjes worden geparkeerd onderaan de toegangsweg naar de kasteelruïne Montfrague, zodat we in de gelegenheid zijn de klim naar boven te voet te volbrengen. Boven wacht ons een fraai uitzicht.

Vervolgens bezoeken we opnieuw een uitkijkpost bij de Taag, waar we weer de vale gier en de zwarte ooievaar op het nest zien. Ook de blauwe rotslijster vertoont zich weer.

Op weg naar de Sierra de Gredos. Onderweg stappen we een paar keer uit bij een rivier om de waterspreeuw waar te nemen. De tweede keer lukt het. Langs de oever van de rivier bevinden zich verder vooral vogels die ook in Nederland gewoon zijn: zwarte roodstaart, merel, roodborst, winterkoning, vink, zwartkop, boomkruiper. In de bergen rijden we uiteindelijk nabij de boomgrens. Veel bomen zijn hier overigens nog nauwelijks in blad. Langs de weg vallen vooral

roodborsttapuiten op. Het hotel waar we de laatste paar dagen doorbrengen blijkt aangenaam luxe te zijn.

Wim

Plateau de Gredos. Wandelroute naar het bergmeer

Veel mensen waren al vroeg uit de veren. Vóór het ontbijt was al uitgebreid rondgewandeld bij het hotel. Vanwege het eerste echte bos met hoge bomen viel de zwarte mezen nu op. Na het ontbijt verdeelden de mensen zich in twee groepen. De grootste groep vertrok nog voor negenen met een busje. Van deze groep wordt verder vooral verslag gedaan. De wat kleinere groep vertrok wat later onder leiding van Kees Woutersen in dezelfde richting.

Onder het plateau moest vanwege de rondlopende steenbokken voorzichtig geparkeerd worden. De parkeerplaats ligt in een dalletje met aan beide kanten omhoog lopende rotsen met "groen" en "geel" daartussen. Over een stenen pad omhoog lopend vielen al meteen verschillende narcisjes in het oog. Verder nog een soort boterbloem en een geelster. De tapuiten leverden vervolgens enige verwarring op. Uiteindelijk bleek het niet om zwarte en blonde tapuiten te gaan, maar om roodborst- en gewone tapuiten. Veel heggemussen. De mooier zingende exemplaren werden – naderhand bevestigd door Kees – tot alpenheggemussen bestempeld. Bij een betonnen brug over een beek broedden rotszwaluwen. Langs het water een grote gele kwik. Wat hoger tussen de rotsblokken het eerste blauwborstje. Nog weer wat hoger langs het pad schoten de hagedissen voortdurend tussen de stenen. In het gras veel heidekartelblad en daarboven zingende waterpiepers.

De lunchpauze werd gehouden zittend in de warme zon op en achter een muurtje. Rondkijkend over het landschap: sneeuw rond de hoogste bergtoppen, glooiende grashellingen met tussen het gesteente nog maar karig stromende waterloopjes. Bert vertelde over verliefde leerlingen en eigen verliefdheden. Onze nieuwsgierigheid werd niet onder stoelen of banken gestoken. De openhartige ontboezemingen

leverden bij eenieder een brede glimlach op. Maus sloot daarop aan met een toepasselijk liedje.

We liepen vervolgens verder over het pad omhoog langs een halfronde stenen bank met ingebouwd stromend water. In plaats van door het "krummholz" bestaande uit dwergdennen (Alpen/Karpaten) liepen we hier tussen een borstelige soort brem; op enkele tientallen meters afstand nauwelijks te onderscheiden van het gebruikelijke "krummholz". In de verte was op een gegeven moment het bergmeer te zien. De geplande rondlopende route bleek opgeheven, de afslag zorgvuldig gecamoufleerd. Voor het afdalen naar het bergmeer om vervolgens dezelfde weg weer terug te moeten klimmen was weinig animo. Gekozen werd voor meer tijd om rond te kijken tijdens de terugtocht in een wat minder kale omgeving. Duidelijk zichtbaar voor een te ver vooruitgelopen groepslid werd gekeerd en teruggelopen. Dat leverde nog een rode rotslijster op.

Afdalend werd via de mobilfoon contact gezocht met Kees. Daaruit bleek dat de kleinere groep inmiddels bij de betonnen brug met rotszwaluwen was aangekomen. Een half uurtje later kwamen we daar weer langs. Een grote kudde steenbokken passeerde ons langs en over het pad in tegengestelde richting. De kleinere groep bleek ook nog grijze gorzen gezien te hebben. Weer even later werden een paartje smaragdhagedissen goed bekeken en op de foto vastgelegd. Al keuvelend en babbelend keerden wij huiswaarts naar de bubbelbaden. Het bezoekerscentrum werd nog even aangedaan. Bij het hotel werd ook weer uitgebreid rondgekeken. Na de avondmaaltijd volgde een nachtwandeling met zoeklicht en batdetector. De groep bleek niet stiller te kunnen zijn dan de luidruchtigste deelnemers. Niet alleen voor uitgelaten kinderen is het moeilijk om stil te zijn. Als de wijn rijkelijk gevloeid heeft... Ook het breeduit gapen van menigeen lokte geen vleermuizen aan. Pas na het naar bed gaan werden door de geopende ramen vleermuizen gezien.

Ed Romeijn

Donderdag 5 mei

Dag 13

De laatste excursiedag. Toen we om 9 uur vertrokken was er nog dauw tussen de bergen te zien. De eerste stop was langs de vaart, dichtbij het hotel. De groep was in tweeën verdeeld.

Theo zag al gauw twee witte vlekken in zijn fototoestel, het was een reebok. Tijdens de wandeling zag ik in een flits een wielewaal tussen de bomen vliegen. Van Kees kreeg ik geen bevestiging, maar Nelly kon aan mijn reactie zien dat ik hem gezien had. Later op de dag had de groep de wielewaal heel goed kunnen zien. Aan de andere kant van het water zagen we de boomklever, een zwarte mees met pluismateriaal in z' n bek, waterspreeuw, eekhoorn en knikkend nagelkruid.

2 de stop;

Op zoek naar het gele wildemanskruid, die konden we niet vinden. Kees aan de boswachter gevraagd en zo kwamen we op de goede plek terecht. We hebben er wel meer dan duizend gezien(*Pulsatilla alpina* sp. *apiifolia*), Turkse lelie en Narcissus

pallidulus, 2 raven die een slangenarend aan het pesten waren, een oranjetipje en hoog in de boom processierupsen in een nest.

Koffie gedronken in Parador de Gredos (Paradores, dit hotel was vroeger een kazerne).

3 de stop;

Bij de Romeinse weg, blauw vleugeltjesbloem, heide kartelblad (vochtige biotoop).

's Avonds voor het eten zagen Nelly en ik bij het hotel een kolibrievlinder en Simon zag bilzekruid in de berm en grote steenbreek. Daarna dankte Wim (namens de groep) Kees, Agnes en Ed voor de goede geslaagde vakantie met de traditionele enveloppe. Aansluitend daar op hebben we de fantastisch mooie foto's van Ed op de televisie bekeken.

Agnes Winter

De laatste dag! Je mag pas ontbijten als je de koffer vóór 7 uur 's ochtends in het busje hebt gezet had Agnes ons bezworen! Dat lukte ons allemaal. Tanden poetsen, afscheid nemen van de hotelmvrouw en hup de bus in. Om half acht precies rijden we Hoyos del Espino uit. De door stenen muurtjes omgeven graslandjes zijn bevroren. Het is echt koud hoewel één reisgenote een korte broek heeft aangetrokken. Stilletjes, een beetje weemoedig?, glijden onze blikken naar de bergen van de Gredos waar de zon net begint te ochtendgloren. De grauwe gorzen zitten al op de elektriciteitsdraden. Een ooievaar vloog voorbij. We zagen nog een verre glimp van de 'Circo de Grédos'. Het is zeer rustig op de weg. We rijden de N110 op, richting Madrid. Rechts zien we Avila liggen, een ommuurde stad met schutterstorens; de buitenwijken van Avila reiken haast tot de snelweg met enkele tientallen steeneiken als barrière. Bij de tolweg wordt het drukker. We komen in de geciviliseerde wereld. Op de A6 naar Madrid zit de berm vol met spartium: een brem met rijke bloemen.

Madrid verwelkomt ons met klapproosjes langs de bermen. De rit op de rondweg rond Madrid duurt best lang; Madrid heeft dan ook 4 miljoen inwoners. Het vliegveld ligt aan de noordoostkant van Madrid en wij komen vanuit het westen. Om 10.00 uur zijn we op het vliegveld aangekomen. De teller geeft bijna 2000 kilometer aan. Koffers uitladen, busjes wegbrengen en van Kees afscheid nemen; een ieder bedankt hem nogmaals voor deze geweldige reis; hij moet vandaag nog 400 km reizen voordat hij thuis is. We checken ons in bij de balie, gaan daarna wat eten of kopen souvenirs. Tegen half een installeren we ons in het vliegtuig. Gelukkig heb ik een plaatsje aan het raam. Ik wil de Pyreneeën fotograferen. Om 12.50 rijden we de startbaan op en het duurt nog een poos: vliegtuigfile. Bij de eerste bocht tel ik vóór ons tenminste 6 vliegtuigen die eerder het luchtruim inschieten. Bij de 2^e bocht zie ik achter ons 5 vliegtuigen in de wacht staan. Tegen half twee gaan we echt de lucht in en al snel liggen de Madrileense akkers er als een groene- en roodbruine lapjesdeken bij met slingerweggetjes. Na 2.15 uur landen we in Amsterdam; koffers ophalen en afscheid nemen. We bedanken Agnes ook persoonlijk voor de fijne en plezierige begeleiding en Ed eveneens voor het chauffeuken. We nemen afscheid van de reisgenoten en zien elkaar terug op de reünie.

Annie Vos.

Reis: Lamancha Extremadura en Gredosgebergte

Reisdata: 23 april t/m 6 mei 2005

- Dag 1 Heenreis Consuefra, Puerto Lapice
 Dag 2 Manjavacas, Pedro Munoz, Miguel Estaban (namen van meertjes)
 Dag 3 Las Tablas de Daimiel, Alcoba de Los Montes
 Dag 4 Cabaneros, Rio Bullaque
 Dag 5 Alcoba de Los Montes, Merida
 Dag 6 Merida, Montanchez, Botija, Santa Marta, Torrejon el Rubio
 Dag 7 S. de Penafalcon, Fuente del Frances, La Tajadilla, Portilla del Tietar
 Dag 8 Monroy, Talavan, Caceres (stuwmeer)
 Dag 9 Steppen bij Trujillo, de weg naar Santa Marta
 Dag 10 Rio Almonte, Jaraicejo
 Dag 11 Torrejon el Rubio, Kasteel Monfrag e, Plasencia, Barco de Avila, Hoyos del Espino
 Dag 12 Weg en Plataforma de Gredos
 Dag 13 Hoyos del Espino, Hoyoscasero, Puerto del Pico

dag	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Fuut			x					x					
Geoorde Fuut		x											
Dodaars		x	x			x		x	x				
Aalscholver			x		x								
Ralreiger			x										
Woudaapje					x								
Koereiger		x	x		x	x		x	x	x			
Kleine zilverreiger		x	x		x	x		x	x	x			
Kwak						x							
Blauwe reiger		x				x		x		x			
Purperreiger		x											
Ooievaar	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x		x
Zwarte ooievaar							x	x			x		
Flamingo		x											
Bergeend		x											
Wilde eend		x	x	x	x			x	x	x	x		
Krakeend		x	x					x					
Slobeend		x	x										
Wintertaling		x											
Witkopeend		x											
Krooneend		x	x										
Tafeleend		x						x					
Zwarte wouw		x		x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
Rode wouw						x	x		x	x	x	x	x
Aasgier							x						
Monniksgier				x		x	x			x	x		
Vale gier				x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
Slangenarend				x	x		x	x		x	x	x	
Blauwe kiekendief							x						
Grauwe kiekendief			x		x	x				x			

dag	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Bruine kiekendief		x	x					x					
Buizerd						x		x	x	x	x	x	x
Keizerarend				x			x				x		
Dwergarend				x		x	x	x	x	x			x
Boomvalk								x					x
Torenvalk	x	x	x	x	x	x			x		x		x
Kleine torenvalk	x					x			x				
Rode patrijs	x	x		x	x	x	x	x	x	x		x	
Kwartel					x			x					
Waterral		x	x										
Waterhoen		x	x		x	x		x	x				
Meerkoet		x	x		x	x		x	x				
Kleine trap				x					x				
Grote trap						x		x	x				
Steltkluut		x	x		x			x	x				
Kluut		x											
Kievit		x											
Kleine plevier		x	x			x		x		x			
Kleine strandloper		x											
Kemphaan		x	x										
Bosruiter		x	x										
Tureluur		x	x					x					
Groenpootruiter		x	x			x							
Zwarte ruiter		x											
Oeverloper		x	x		x	x		x					
Witgat								x					
Kokmeeuw		x	x										
Geelpootmeeuw		x						x					
Lachstern		x											
Dwergstern								x					
Witwangstern		x	x										
Houtduif		x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
Turkse tortel	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x		
Zomertortel			x	x	x					x			
Koekoek				x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
Kuifkoekoek						x		x	x	x	x		
Dwergooruil				x			x						
Steenuil					x				x				
Oehoe							x						
Gierzwaluw	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
Vale gierzwaluw					x	x				x			
Alpengierzwaluw					x	x	x						
IJsvogel						x		x					
Bijeneter	x		x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
Scharrelaar						x							
Hop		x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
Groene specht			x									x	x
Grote bonte specht										x		x	x

dag	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Dagvlinders													
Koningspage	x	x	x			x							
Koninginnepage	x		x	x						x			
Groot koolwitje	x									x			
Klein geaderd witje													x
Oranje luzernevlinder				x	x		x					x	
Oranjetipje				x	x						x		x
Zuidelijk (geel) oranjetipje													x
Resedawitje								x		x			
Moors dambordje						x	x	x					
Zuidelijke citroenvlinder				x									
Argusvlinder											x		x
Hooibeestje		x		x	x	x				x	x		
Bont zandoogje				x	x		x						
Bruin blauwtje		x		x	x			x		x		x	
Dwergblauwtje				x									
Bloemenblauwtje											x		
Kleine parelmoervlinder				x								x	
Kleine vos												x	
Klein vuurvlinder			x	x	x	x	x	x	x	x			
Westelijk pijpbloemvlinder				x									x

dag	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Nachtvlinders													
Sint Jansvlinder										x			
Witte Beer										x			
Kolibrivlinder	x												x
Bremspanner										x			

WAARNEMINGEN:

(uiteraard niets volledig, er is één avond en geen echte ochtendspeurtocht ondernomen, al met al een schrale oogst van het dorre Spaanse land.)

Paddestoelen

Geringde vlekplaat *Panaeolus semiovatus* sem. (op koeienvia, det. Mouse)
Ruitjesbovist *Calvatia utriformis* (det. Mouse)

Korstmossen (det. Ed)

Bleek baardmos *Usnea hirta*
Donker rijpmos *Physconia enteroxantha*
Gemarmerd vingermos *Physcia aipolia*
Groot dooiermos *Xanthoria parietina*
Groot takmos *Ramalina fraxinea*
Kroezig dooiermos *Xanthoria candelaria*
Melig takmos *Ramalina farinacea*
Pertusaria sp.
Trompettakmos *Ramalina fastigiata*
Vliegenstrondjesmos *Amandinea punctata*

Reptielen (det. Kees)

Algerijnse zandloper *Psammodromus algirus*
Europesche waterschildpad *Emys orbicularis*
Gekko *Tarentola mauretania*
Gerondische gladde slang *Coronella girondica*
Spaanse groene kikker *Rana perezi*
Groene slang sp.
Muurhagedis *Lacerta monticola*
Hoefijzerslang *Coluber hypocrepis*
Kaspische beekschildpad *Mauremis caspica*
Hagedisslang *Malpolon monspessulanus*
Spaanse muurhagedis *Podarcis hispanica*
Parelhagedis *Lacerta lepida*
Ringslang *Natrix natrix*
Rugstreeppad *Bufo calamita*
Smaragdhagedis *Lacerta viridis*

Zoogdieren

Bosmuis (det. Kees)
Bruine rat
Edelhert
Eekhoorn
Egel
Iberische haas

Kleine vale vleermuis *Myotis* sp. (det. Kees)
Konijn
Mol (molshopen)
Otter
Ree
Steenbok
Kleine dwergvleermuis *Pipistrellus pygmaeus*
Kleine vale vleermuis *Myotis blythii*. (det. Kees)
Vos
Wild zwijn (sporen)

Insekten

Boktor
Cicade
Houtbij
Julikever *Polyphylla fullo* (det. Theo)
Kanaaljuifer *Cercion lindenii* ♂ (det. van foto Ed)
Kortschildkever
Krekel
Mestkever (Driehoornmestkever) *Typhaeus typhaeus* ♂+♀ (det. Mouse)
Mestkever (Eenhoornmestkever) *Copris lunaris*
Mestkever (Roodpootveldmestkever) *Aphodius rufipes* (det. Mouse)
Oliekever (zwart met oranje vlekken)
Rugzwemmer *Notonecta* sp.
Schaatsenrijder, grote soort *Gerris*, mogelijk *najas*
Schaatsenrijder, kleine soort *Gerris*
Schrijvertje *Gerinus* sp.
Schuimcicade *Cercopis vulnerata* (det. Mouse)
Steenvlieg
Trekspinkhaan
Vijverloper/beekloper *Velia* sp.
Vuurwants *Corizus hyosciami* (det. Mouse)
Wants *Cyphosthus tristriatus* (det. Mouse)
Waterschorpioen *Nepa* sp.
Wolbij
Wolzwever sp.
Zandbij

Plantenlijst

Wetenschappelijke naam	dag	Nederlandse naam	Familienaam	nr
<i>Acacia dealbata</i>		Mimosa	Fabaceae	1
<i>Adonis annua</i>	24	Herfstadonis	Ranunculaceae	2
<i>Adonis microcarpa</i>	24		Ranunculaceae	3
<i>Aegilops triuncialis</i>	2		Poaceae	4
<i>Alliaria petiolata</i>	3	Look-zonder-look	Brassicaceae	5
<i>Allium roseum</i>	25		Liliaceae	6
<i>Anacyclus clavatus</i>	2		Asteraceae	7
<i>Anagallis arvensis</i>	26	Rood guichelheil	Primulaceae	8
<i>Anchusa azurea</i>	23	(Italiaanse ossentong)	Boraginaceae	9
<i>Andropogon hirtus</i>	11		Poaceae	10
<i>Andryala integrifolia</i>	28		Asteraceae	11
<i>Anthriscus sylvestris</i>	3	Fluitenkruid	Apiaceae	12
<i>Arbutus unedo</i>	26	(Aardbeiboom)	Ericaceae	13
<i>Arenaria montana</i>	3		Caryophyllaceae	14
<i>Aristolochia pallida</i>	26		Aristolochiaceae	15
<i>Armeria fasciculata</i>	2		Plumbaginaceae	18
<i>Asparagus acutifolius</i>	2		Liliaceae	19
<i>Asphodelus fistulosus</i>	23		Liliaceae	20
<i>Asphodelus ramosus</i>	26		Liliaceae	21
<i>Asplenium trichomanes</i>	29	Steenbreekvaren	Aspleniaceae	22
<i>Astragalus echinatus</i>	24		Fabaceae	23
<i>Astragalus lusitanicus</i>	26		Fabaceae	24
<i>Avena fatua</i>	28	Oot	Poaceae	25
<i>Avena sterilis</i>	27	Wilde haver	Poaceae	26
<i>Ballota hirsuta</i>	29		Labiatae	27
<i>Bellardia trixago</i>	30		Scrophulariaceae	28
<i>Bellis sylvestris</i>	27	(Groot madelief)	Asteraceae	29
<i>Biscutella spec.</i>	25	(Brilkruid)	Brassicaceae	30
<i>Blechnum spicant</i>	29	Dubbelloof	Blechnaceae	31
<i>Briza maxima</i>	28	(Groot trilgras)	Poaceae	32
<i>Briza media</i>	30	Beventjes	Poaceae	33
<i>Briza minor</i>	30		Poaceae	34
<i>Bryonia dioica</i>	30	Heggenrank	Cucurbitaceae	35
<i>Calendula arvensis</i>	23	(Akkergoudsbloem)	Asteraceae	36
<i>Calluna vulgaris</i>	26	Struikhei	Ericaceae	37
<i>Caltha palustris</i>	3	Dotterbloem	Ranunculaceae	38
<i>Campanula erinus</i>	1		Campanulaceae	39
<i>Campanula lusitanica</i>	28		Campanulaceae	40
<i>Campanula rapunculus</i>	28	Rapunzelklokje	Campanulaceae	41
<i>Carex divisa</i>	5	Waardzegge	Cyperaceae	42

<i>Carex elata</i>	5	Stijve zegge	Cyperaceae	43
<i>Carex nigra</i>	4	Zwarte zegge	Cyperaceae	44
<i>Carlina vulgaris</i>	28	Driedistel	Asteraceae	45
<i>Castanea sativa</i>		Tamme kastanje	Fagaceae	46
<i>Celtis australis</i>		Europese netelboom	Ulmaceae	47
<i>Centaurea cyanus</i>	5	Korenbloem	Asteraceae	48
<i>Centaurea pullata</i>	25		Asteraceae	49
<i>Centaurea rhaponticoides</i> (uitgebl.)	5		Asteraceae	50
<i>Centaurea triumfetti</i>	24		Asteraceae	51
<i>Centaurium erythraea</i>	2	Echt duizendguldenkruid	Gentianaceae	52
<i>Centaurium maritimum</i>	28	(Geel duizendguldenkruid)	Gentianaceae	53
<i>Centranthus calcitrapa</i>	25		Valerianaceae	54
<i>Ceratonia siliqua</i>		Johannesbroodboom	Fabaceae	55
<i>Cercis siliquastrum</i>	23	(Judasboom)	Fabaceae	56
<i>Ceterach officinarum</i>	28	Schubvaren	Aspleniaceae	57
<i>Chamaemelum fuscatum</i>	24		Asteraceae	58
<i>Chamaemelum mixtum</i>	3		Asteraceae	59
<i>Chelidonium majus</i>	3	Stinkende gouwe	Papaveraceae	60
<i>Chrysanthemum discolor</i>	27		Asteraceae	61
<i>Chrysanthemum segetum</i>	29	(Gele ganzenbloem)	Asteraceae	62
<i>Cistus albidus</i>	29		Cistaceae	63
<i>Cistus ladanifer</i>	25		Cistaceae	64
<i>Cistus populifolius</i>	27		Cistaceae	65
<i>Cistus salvifolius</i>	26		Cistaceae	66
<i>Colchium spec.</i>	26		Liliaceae	67
<i>Coleostephus myconis</i>	26		Asteraceae	68
<i>Convolvulus althaeoides</i>	27	(Heemstbladige winde)	Convolvulaceae	69
<i>Coronilla scorpioides</i>	24	(Schorpioenkroonkruid)	Fabaceae	70
<i>Corrigiola litoralis</i>	2	Riempjes	Caryophyllaceae	71
<i>Crassula tillaea</i>	4	Mosbloempje	Crassulaceae	72
<i>Crocus carpetanus</i>	4		Iridaceae	73
<i>Cruciata laevipes</i>	5	Kruisbladwalsro	Rubiaceae	74
<i>Cymbalaria muralis</i>	27	Muurleeuwenbek	Scrophulariaceae	75
<i>Cynara cardunculus</i>	26	(Kardoen)	Asteraceae	76
<i>Cynoglossum cherifolium</i>	23		Boraginaceae	77
<i>Cytisus balansae</i>	4		Fabaceae	78
<i>Cytisus multiflorus</i>	28		Fabaceae	79
<i>Cytisus oromediterraneus</i>	3		Fabaceae	80
<i>Cytisus purgans/Genista purg.</i>	3		Fabaceae	81
<i>Danthonia decumbens</i>	4	Tandjesgras	Poaceae	82
<i>Daphne gnidium</i>	26		Thymelaeaceae	83
<i>Datura spec. (uitgebloeid)</i>	29		Solanaceae	84
<i>Descurainia sophia</i>	24	Sophiekruid	Brassicaceae	85
<i>Dianthus spec.</i>	28		Caryophyllaceae	86

<i>Digitalis thapsi</i>	30		Scrophulariaceae	87
<i>Dipsadi serotinum</i>	1		Liliaceae	88
<i>Dipsacus fullonum</i>	27	Grote kaardebol	Dipsacaceae	89
<i>Dorycnium hirsutum</i>	3		Fabaceae	90
<i>Drosera rotundifolia</i>	26	Ronde zonnedaauw	Droseraceae	91
<i>Ecballium elaterium</i>	27	(Springkomkommer)	Cucurbitaceae	92
<i>Echinodorus repens</i>	30	(Kruipende weegbree)	Alismataceae	93
<i>Echium plantagineum</i>	28	(Weegbree-slangenkruid)	Boraginaceae	94
<i>Echium vulgare</i>	23	Slangenkruid	Boraginaceae	95
<i>Eleagnus angustifolia</i>	3	(Smalle olijfwilg)	Eleagnaceae	96
<i>Endymion hispanicus</i>	27	(Spaans bluebell)	Liliaceae	97
<i>Erica arborea</i>	26	(Boom(dop)heide)	Ericaceae	98
<i>Erica australis</i>	26		Ericaceae	99
<i>Erica scoparia</i>	26	(Bezemdophei)	Ericaceae	100
<i>Erica tetralix</i>	26	Gewone dophei	Ericaceae	101
<i>Erica umbellata</i>	26		Ericaceae	102
<i>Eriobotrya japonica</i>		Japane mispel	Rosaceae	103
<i>Erodium ciconium</i>	25	(Uiversbek)	Geraniaceae	104
<i>Eruca sativa</i>	23		Brassicaceae	105
<i>Eryngium spec. (uitgebloeid)</i>	23		Apiaceae	106
<i>Euphorbia spec.</i>	23		Euphorbiaceae	107
<i>Euphrasia hirtella</i>	30		Scrophulariaceae	108
<i>Evax pygmaea</i>	26		Asteraceae	109
<i>Ferula communis</i>	25	(Tonderkervel)	Apiaceae	110
<i>Festuca iberica</i>	4		Poaceae	111
<i>Ficus carica</i>	26	(Vijgenboom)	Moraceae	112
<i>Fumaria reuteri</i>	27		Fumariaceae	113
<i>Gagea nevadensis</i>	4		Liliaceae	114
<i>Galactites tomentosa</i>	28		Asteraceae	115
<i>Genista germanica</i>	29	Duitse brem	Fabaceae	116
<i>Genista hirsuta</i>	26		Fabaceae	117
<i>Genista hispanica</i>			Fabaceae	118
<i>Genista scorpius</i>	13		Fabaceae	119
<i>Geum rivale</i>	5	Knikkend nagelkruid	Rosaceae	120
<i>Geum sylvaticum</i>	5		Rosaceae	121
<i>Gladiolus italicus (of: G. segetum)</i>	2	(Italiaanse zwaardlelie)	Iridaceae	122
<i>Gleditsia triacanthos</i>		Valse christusdoorn	Fabaceae	123
<i>Gratiola officinalis</i>	2	Genadekruid	Scrophulariaceae	124
<i>Gynandris sisyrinchium</i>	28		Iridaceae	125
<i>Halimium ocymoides</i>	26		Cistaceae	126
<i>Halimium spec.</i>	27		Cistaceae	127
<i>Halimium viscosum</i>	27		Cistaceae	128
<i>Heliathemum apenninum</i>	26	(Wit zonneroosje)	Cistaceae	129
<i>Helichrysum stoechas</i>	25	(Mediterrane strobloem)	Asteraceae	130
<i>Herniaria scabrida</i>	4		Caryophyllaceae	131

<i>Hippuris vulgaris</i>	5	Lidsteng	Hippuridaceae	132
<i>Hordeum murinum</i>	23	(Zeegerst)	Poaceae	133
<i>Hymenocarpus circinatus</i>	30		Fabaceae	134
<i>Hyoscyamus albus</i>	23		Solanaceae	135
<i>Hypecoum imberbe</i>	23		Papaveraceae	136
<i>Hypericum humifusum</i>	30	Liggend hertshooi	Clusiaceae	137
<i>Hypericum perforatum</i>	29	Sint-Janskruid	Clusiaceae	138
<i>Hypochaeris radicata</i>	5	Gewoon biggenkruid	Asteraceae	139
<i>Ilex aquifolium</i>	26	Hulst	Aquifoliaceae	140
<i>Iris pseudacorus</i>	28	Gele lis	Iridaceae	141
<i>Jasione spec.</i>	28	Zandblauwtje	Campanulaceae	142
<i>Jasminum fruticans</i>	26	(Heesterjasmijn)	Oleaceae	143
<i>Juniperus communis</i>		Jeneverbes	Cupressaceae	144
<i>Lactuca serriola</i>	28	Kompassla	Asteraceae	145
<i>Lamarckia aurea</i>	28	(Pluimstaartje)	Poaceae	146
<i>Lamium amplexicaule</i>	5	Hoenderbeet	Labiatae	147
<i>Lamium maculatum</i>	3	Gevlekte dovenetel	Labiatae	148
<i>Lathyrus setifolius</i>	24		Fabaceae	149
<i>Lavandula multifida</i>	5		Labiatae	150
<i>Lavandula stoechas</i> <i>sp. pedunculata</i>	26	(Kuiflavendel)	Labiatae	151
<i>Lilium martagon</i>	5	Turkse lelie	Liliaceae	152
<i>Linaria elegans</i>	3		Scrophulariaceae	153
<i>Linaria spartea</i>	26		Scrophulariaceae	154
<i>Linum narbonense</i>	2	(Frans vlas)	Linaceae	155
<i>Linum suffruticosum ssp.</i> <i>salsaloides</i>	30		Linaceae	156
<i>Lonicera periclymenum</i>	13	Wilde kamperfoelie	Caprifoliaceae	157
<i>Lupinus angustifolius</i>	28	(Blauwe lupine)	Fabaceae	158
<i>Lygos sphaerocarpa</i>	29		Fabaceae	159
<i>Malva neglecta</i>	23	Klein kaasjeskruid	Malvaceae	160
<i>Marrubium supinum</i>	24		Labiatae	161
<i>Marrubium vulgare</i>	23	Malrove	Labiatae	162
<i>Matthiola fruticulosa</i>	24		Brassicaceae	163
<i>Melia azedarach</i>	6	(Kralenboom)	Meliaceae	164
<i>Mentha aquatica</i>	2	Watermunt	Labiatae	165
<i>Mentha longifolia</i>	2	Hertsmunt	Labiatae	166
<i>Misopates orontium</i>	28	(Akkerleeuwenbek)	Scrophulariaceae	167
<i>Morus nigra</i>		Zwarte moerbeï	Moraceae	168
<i>Muscari comosum</i>	25	Kuifhyacint	Liliaceae	169
<i>Myosotis spec.</i>	5		Boraginaceae	170
<i>Myrtus communis</i>	26	(Myrte)	Myrtaceae	171
<i>Narcissus bulbocodium</i>	4	(Hoepelroknarcis)	Liliaceae	172
<i>Narcissus pseudonarcissus</i> <i>ssp. confusus</i>	4		Liliaceae	173
<i>Narcissus rupicola</i> (of: <i>N.</i>	4		Liliaceae	174

fernandesi)				
<i>Narcissus triandrus</i> ssp. <i>pallidulus</i>	5		Liliaceae	175
<i>Nardus stricta</i>	4	Borstelgras	Poaceae	176
<i>Nerium oleander</i>	1	(Oleander)	Apocynaceae	177
<i>Olea europea</i>	23	(Olijf)	Oleaceae	178
<i>Omphalodes linifolia</i>	29	(Witte onschuld)	Boraginaceae	179
<i>Onobrychis peduncularis</i>	30		Fabaceae	180
<i>Onopordium</i> spec. (uitgebloeid)	25		Asteraceae	181
<i>Opuntia ficus-indica</i>	24	(Barbarijsevijg/Woestijnvijg)	Cactaceae	182
<i>Orchis champagneuxii</i>	26	(Harlekijn-onder soort)	Orchidaceae	183
<i>Orchis lactea</i>	26		Orchidaceae	184
<i>Orchis laxiflora</i>	27		Orchidaceae	185
<i>Orchis mascula</i>	3	Mannetjesorchis	Orchidaceae	186
<i>Ornithogalum collinum</i>	26		Liliaceae	187
<i>Ornithogalum umbellatum</i>	25	Gewone vogelmelk	Liliaceae	188
<i>Orobanche gracilis</i>	3		Orobanchaceae	189
<i>Orobanche ramosa</i>	29	Hennepvreter	Orobanchaceae	190
<i>Orobanche rapum-genistae</i>	3	Grote bremraap	Orobanchaceae	191
<i>Orobanche reticulata</i>	30	Distelbremraap	Orobanchaceae	192
<i>Paeonia broteri</i>	26		Paeoniaceae	193
<i>Paeonia officinalis</i> ssp. <i>microcarpa</i>	5	(Echte pioenroos)ssp.microc.	Paeoniaceae	194
<i>Pallenis spinosa</i>	30	(Stekelig sterrenoogje)	Asteraceae	195
<i>Papaver rhoeas</i>	23	Grote klaproos	Papaveraceae	196
<i>Parentucellia latifolia</i>	26		Scrophulariaceae	197
<i>Parentucellia viscosa</i>	28	Kleverige ogentroost	Scrophulariaceae	198
<i>Parietaria officinalis</i>	27	Groot glaskruid	Urticaceae	199
<i>Paronychia argentea</i>	23		Caryophyllaceae	200
<i>Pedicularis sylvatica</i>	4	Heidekartelblad	Scrophulariaceae	201
<i>Pentaglottis sempervirens</i>	3	Overblijvende ossentong	Boraginaceae	202
<i>Peucedanum anisum</i>	23	Dille	Apiaceae	203
<i>Phagnalon rupestre</i>	30	(Rotsstrobloem)	Asteraceae	204
<i>Phalaris canariensis</i>	3			205
<i>Phillyrea angustifolia</i>	26	(Smaalbladige steenlinde)	Oleaceae	206
<i>Pinguicula</i> spec.	26	Vetblad	Lentibulariaceae	207
<i>Pinus pinaster</i>	2	Zeeden	Pinaceae	208
<i>Pinus pinea</i>	28	(Parasolden)	Pinaceae	209
<i>Pistacia lentiscus</i>	4	(Mastiekboom)	Anacardiaceae	210
<i>Pistacia terebinthus</i>	26	(Terpetijnboom)	Anacardiaceae	211
<i>Pittosporum tobira</i>			Pittosporaceae	212
<i>Plantago coronopus</i>	24	Hertshoornweegbree	Plantaginaceae	213
<i>Plantago maritima</i>	23	Zeeveegbree	Plantaginaceae	214
<i>Poa bulbosa</i>	5	Knolbeemdgras	Poaceae	215
<i>Polygala microphylla</i>	26		Polygalaceae	216
<i>Polygala vulgaris</i>	5	Gewone vleugeltjesbloem	Polygalaceae	217

<i>Polygonatum odoratum</i>	5	Welriekende salomonszegel	Liliaceae	218
<i>Populus nigra</i> 'Italica'		Zwarte populier	Salicaceae	219
<i>Pteridium aquilinum</i>	5	Adelaarsvaren	Dennstaedtiaceae	220
<i>Pulsatilla alpina</i> sp. <i>apilifolia</i>	5		Ranunculaceae	221
<i>Quercus faginea</i> <i>broteroi</i>	26		Fagaceae	222
<i>Quercus ilex</i>	25	(Steenek)	Fagaceae	223
<i>Quercus pyrenaica</i>	26		Fagaceae	224
<i>Quercus rotundifolia</i>	26	(Rondbladige eik)	Fagaceae	225
<i>Quercus suber</i>	2	(Kurkeik)	Fagaceae	226
<i>Ranunculus abnormis</i>	4		Ranunculaceae	227
<i>Ranunculus bulbosa</i>	2	Knolboterbloem	Ranunculaceae	228
<i>Ranunculus flamula</i>	30	Egelboterbloem	Ranunculaceae	229
<i>Ranunculus peltatus</i>	30	Grote waterranonkel	Ranunculaceae	230
<i>Ranunculus gramineus</i>	5		Ranunculaceae	231
<i>Raphanus raphanistrum</i>	3	Knopherik	Brassicaceae	232
<i>Reseda luteola</i>	30	Wouw	Resedaceae	233
<i>Reseda phyteuma</i>	30	(Rapunzelreseda)	Resedaceae	234
<i>Robinia pseudoacacia</i>	1	Robinia	Fabaceae	235
<i>Roemeria hybrida</i>	24		Papaveraceae	236
<i>Rosa canina</i>	26	Hondsroos	Rosaceae	237
<i>Rosmarinus officinalis</i>	23	Rozemarijn	Labiatae	238
<i>Rumex bucephalophorus</i>	30		Polygonaceae	239
<i>Rumex scutatus</i>	26	Spaanse zuring	Polygonaceae	240
<i>Ruscus aculeatus</i>	26	(Muizedoorn)	Liliaceae	241
<i>Ruta montana</i>	2		Rutaceae	242
<i>Salvia verbenaca</i>	25	(Kleinbloemige salie)	Labiatae	243
<i>Sanguisorba minor</i>	23	Kleine pimpernel	Rosaceae	244
<i>Saxifraga granulata</i>	6	Knolsteenbreek	Saxifragaceae	245
<i>Scandix pecten-veneris</i>	2	Naaldenkervel	Apiaceae	246
<i>Schinus molle</i>		Peperboom	Anacardiaceae	247
<i>Scilla peruviana</i>	2	(Blauwe sterhyacint)	Liliaceae	248
<i>Scorzonera hispanica</i>	26		Asteraceae	249
<i>Scrophularia canina</i>	2	(Hondshelmkruid)	Scrophulariaceae	250
<i>Sedum album</i>	29	Wit vetkruid	Crassulaceae	251
<i>Selaginella denticulata</i>	29		Lycopodiaceae	252
<i>Serapias lingua</i>	27	(Tongserapias)	Orchidaceae	253
<i>Setaria pumila</i>	29	Geelrode naalbaar	Poaceae	254
<i>Sherardia arvensis</i>	26	Blauw walstro	Rubiaceae	255
<i>Silene scabriflora</i>	29		Caryophyllaceae	256
<i>Silybum marianum</i>	23	(Mariadistel)	Asteraceae	257
<i>Smyrniium perfoliatum</i>	27		Apiaceae	258
<i>Spartium junceum</i>	6	(Bezemstruik/Spaanse brem)	Fabaceae	259
<i>Spergularia purpurea</i>	26	(Paarse schijnspurrie)	Caryophyllaceae	260

<i>Tamarix canariensis</i>	25		Tamaricaceae	261
<i>Tamarix spec.</i>	24		Tamaricaceae	262
<i>Tamarix tetragyna</i>			Tamaricaceae	263
<i>Tamus communis</i>	26	(Spekwortel)	Dioscoreaceae	264
<i>Tetragonolobus maritimus</i>	2	Hauwklaver	Fabaceae	265
<i>Thapsia maxima</i>	30		Apiaceae	266
<i>Thymus mastichina</i>	26		Labiatae	267
<i>Thymus vulgaris</i>	30	Echte tijm	Labiatae	268
<i>Tolpis barbata</i>	6		Asteraceae	269
<i>Tragopogon crocifolius</i>	24		Asteraceae	270
<i>Trifolium angustifolium</i>	29		Fabaceae	271
<i>Trifolium arvense</i>	29	Hazenpootje	Fabaceae	272
<i>Trifolium stellatum</i>	26	(Sterklaver)	Fabaceae	273
<i>Trifolium subterraneum</i>	25		Fabaceae	274
<i>Trifolium tomentosum</i>	26	(Viltige klaver)	Fabaceae	275
<i>Tuberaria guttata</i>	29	Gevlekt zonneroosje	Cistaceae	276
<i>Ulex europaeus</i>	11	Gaspeldoorn	Fabaceae	277
<i>Umbilicus rupestris</i>	26	(Rotsnavelkruid)	Crassulaceae	278
<i>Valeriana spec.</i>	27		Valerianaceae	279
<i>Valerianella spec.</i>	26		Valerianaceae	280
<i>Verbascum spec.</i>	1		Scrophulariaceae	281
<i>Vicia atropurpurea</i>	26		Fabaceae	282
<i>Vicia lutea</i>	28	(Gele wikke)	Fabaceae	283
<i>Viola odorata</i>	3	Maarts viooltje	Violaceae	284
<i>Viola riviniana</i>	11	Bleeksporig bosviooltje	Violaceae	285
<i>Vitis vinifera</i>	23	(Wijnstok, druif)	Vitacea	286

Opgesteld door Annie Vos
Veendam, 14 juni 2005.

Plantenlijst - Verantwoording

De namen van de plantensoorten die we ter plekke op habitus herkenden, zijn genoteerd. Vaak werd ter controle nog naar beharing e.d. gekeken. Bij twijfel werd materiaal meegenomen. Dat gebeurde ook met planten die we niet eerder gezien hadden. Het meegenomen materiaal werd 's avonds gedetermineerd en meestal van een naam voorzien. Bleek er onvoldoende materiaal meegenomen te zijn dan werd er geen naam genoteerd, maar werd later opnieuw materiaal verzameld om tot een benaming te komen.

Wanneer een plantensoort onder verschillende namen bekend is, hebben we deze volgorde gehanteerd; komt de soort in Nederland voor, dan geldt de naam zoals die in Heukels staat. Komt de soort niet in Nederland voor, maar staat deze wel vermeld in Polunin, dan is bijna altijd daarvoor gekozen. Komt de plant niet in Polunin voor, dan is gekozen voor Blamey en/of de Spaanse flora's. De endemen hebben we altijd teruggevonden in de Spaanse (regionale) flora's.

In alle andere gevallen heeft de plantensoort een naam gekregen die in de Spaanse flora's zijn gevonden. De Nederlandse namen komen uit de Heukels. De Nederlandse niet-officiële plantennamen tussen haakjes komen uit Blamey - 'Wilde flora rond de Middellandse Zee'.

De samenstellers van de plantenlijst hebben ook dankbaar gebruik gemaakt van het materiaal dat anderen uit de groep aangedragen hebben, dan wel ons gewezen hebben op plantensoorten die we over het hoofd zagen.

De getallen in de datakolom van de plantenlijst zijn de data waarop de plant de eerste keer met zekerheid is gezien. Van enkele planten zijn de data niet meer te achterhalen. De vindplaats van de plant is af te lezen op het 'reisschema'. De plantenlijst is alfabetisch op soort gerangschikt. Een lijst op familie kan opgevraagd worden bij Annie Vos (0598-618009).

Annie Vos en Margriet Maan.

Literatuur

- *Castroviejo, I.S. Claves de Flora Iberica vol. 1. Madrid; Real Jardín Botánico, 2001.
- * Luceño, M. en P. Vargas. Guía Botánica del Sistema Central español. Madrid, Pirámide, 1991.
- * Durán, F. en J.R. Gil. Guía de Flores de Extremadura (Monocotiledóneas), Avila, Fondo Natural, 1992.
- * Durán, F. en J.R. Gil. Guía de Flores de Extremadura (Dicotiledóneas), Avila, Fondo Natural, 1992.
- *Polunin, O. en B.E. Smythies. Flowers of South-West Europe; a field guide. Oxford, Oxford University Press, 1997.
- *Polunin en Huxley. Flowers of the Mediterranean. The Hogarth Press, London, 1987.
- *Blamey, M. en Chr. Grey-Wilson. Wilde flora rond de Middellandse Zee. Haarlem, Schuyt & Co, 1993.
- * Grey-Wilson, Chr. en M. Blamey. Pareys Bergblumenbuch, Hamburg, 1980.
- * Meijden, R. van der. Heukels' Flora van Nederland, 22^e dr., Groningen, 1996.
- *Buttler, K. P. Orchideen. München, Mosaik Verlag, 1986.
- *Bayer, E. en K.P. Butler e.a. Pflanzen des Mittelmeerraums. München, Mosaik Verlag, 1996.

